

Човага С. В.

*Магістр спеціальності 071 “Облік і оподаткування”,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна,
lazerscorp@mail.ru*

Науковий керівник: Вишневецька О. М.

*д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна,
olganuykk@gmail.com*

СУТНІСТЬ І СКЛАДОВІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Обумовлено сутність, складові й особливості забезпечення продовольчої безпеки держави, передумови кількісного і якісного наповнення ринку продуктами харчування з урахуванням потенційної платоспроможності населення. Виявлено вплив імпоротної залежності у наповненні ринку продуктами харчування. Зазначено зв’язок із нормами споживання продуктів харчування на душу населення.

Ключові слова: продовольча безпека, продукти харчування, достатність споживання продукції.

Продовольча безпека – це рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-політичну стабільність у суспільстві, виживання і розвиток нації, особи, сім’ї, стійкий економічний розвиток держави [1].

З метою забезпечення продовольчої безпеки держави необхідно підтримувати відповідний рівень продовольчого самозабезпечення, що передбачає використання державної підтримки вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції та вживати заходи щодо імпортного контролю з метою захисту власних виробників від іноземної конкуренції, а також продукції, яка не відповідає якісними критеріям. Забезпечення продовольчої безпеки полягає як у достатньому самозабезпеченні продуктами харчування, так і у наявності коштів для їх імпорту в необхідних обсягах за умов мінімальної потенційної вразливості продовольчого забезпечення населення, а також у разі виникнення ускладнень з імпортом продовольства (відсутність валюти, зростання цін, ембарго тощо). Вагомий вплив на формування продовольчої безпеки держави здійснює платоспроможний

попит населення, що дозволяє забезпечувати її кількісне і якісне наповнення.

Питання продовольчої безпеки розглядалося багатьма вітчизняними і зарубіжними науковцями-економістами серед яких: О.І. Гойчук, О.В. Захаріна, О.С. Рєзнікова, О.С. Скидан, О.М. Черчиль. Вчені досліджували теоретичні аспекти продовольчої безпеки, її структуру, методи оцінки. Проте ряд питань залишаються невирішеними. Вони потребують додаткових досліджень, розробки шляхів та інструментів формування продовольчої безпеки держави.

Оптимальною вважається ситуація, коли фактичне споживання продуктів харчування впродовж року (на душу населення) відповідає затвердженим раціональним нормам, тобто коефіцієнт співвідношення між фактичним і раціональним споживанням дорівнює одиниці. Аналіз середньорічного споживання основних продуктів харчування за останніх 15 років свідчить про порушення структури харчування через недостатнє фактичне споживання населенням висококалорійних видів продовольства – молока та молочних продуктів, м’яса та м’ясопродуктів, риби та плодів. Середньорічний рівень споживання яких на одну особу є набагато нижчим від науково обґрунтовані фізіологічні нормативи (табл. 1).

Таблиця 1 Індикатор достатності споживання продуктів харчування населенням України в динаміці

Продукти харчування	Норми споживання, кг		Фактичне споживання				Індикатор достатності споживання			
	Фізіологічний мінімум	Науково-обґрунтовані	2000	2005	2010	2015	2000	2005	2010	2015
М’ясо та м’ясо-продукти	52	80	32,8	39,1	52	50,9	0,410	0,489	0,650	0,636
Молоко та молочні продукти	341	380	199	226	206	210	0,524	0,594	0,543	0,552
Яйця (шт.)	231	290	166	238	290	280	0,572	0,821	1,000	0,966
Хлібні продукти	94	101	125	124	111	103	1,237	1,223	1,102	1,022
Картопля	96	124	135	136	129	138	1,092	1,094	1,040	1,109
Овочі та баштанні продовольчі культури	105	161	102	120	144	161	0,632	0,747	0,891	0,999
Плоди, ягоди та виноград (без переробки на вино)	68	90	29,3	37,1	48	50,9	0,326	0,412	0,533	0,566
Риба та рибні продукти	12	20	8,4	14,4	14,5	8,6	0,420	0,720	0,725	0,430
Цукор	32	38	36,8	38,1	37,1	35,7	0,968	1,003	0,976	0,939
Олія	8	13	9,4	13,5	14,8	12,3	0,723	1,038	1,138	0,946

Джерело: розраховано статистичною інформацією

Розраховані індикатори достатності споживання за окремими видами продуктів харчування засвідчують про недостатній рівень кількісного забезпечення населення, а саме: риба та рибні продукти – 0,430; плоди, ягоди та виноград – 0,566; молоко та молочні продукти – 0,552; м’ясо та м’ясопродукти – 0,636. Внутрішній споживчий ринок цукру, олії, яєць, овочів та баштанної продукції близький до насичення й перевищує науково обґрунтовані норми споживання, по хлібу і хлібобулочним виробам, картоплі – індикатори достатності відповідно становлять 1,022 й 1,109.

Розглянуті індикатори достатності споживання населенням окремих видів продовольчих продуктів є свідченням незбалансованості раціону харчування. Населення країни намагається забезпечити власні енергетичні потреби за рахунок більш економічно доступних продуктів (картопля, хлібопродукти).

До основних напрямів підвищення стану продовольчої безпеки можна віднести: забезпечення зростання обсягів валового виробництва і підвищення доступності для споживачів через ціновий критерій; введення мінімальних гарантованих закупівельних цін, що забезпечують товаровиробникам високу рентабельність виробництва і його розширення; формування механізму регулюючої дії на виробництво і торгівлю аграрно-продовольчими товарами на міжнародному і національному рівнях.

Продовольча безпека виступає основою існування населення на окремій території та розглядається з позиції кількісного і якісного забезпечення продуктами харчування усіх верств населення. На державному рівні гарантування продовольчої безпеки передбачає запровадження заходів із обмеження імпорту та розвитку власних виробництв у насиченні ринку продуктами харчування з огляду на платоспроможний попит населення.

Список використаних джерел:

1. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько : Монографія. – К. : НІСД, 1997. – 144 с. – (Сер. “Нац. безпека”; Вип. 2).

2. Статистичний збірник “Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України” за 2015 р. / Державна служба статистики України; під заг. кер. О. М. Прокопенка. – К., 2015. – 55 с.

O.Vyshnevskya, S.Chovaga. The essence and components of food safety of the state.

Summary

Is due to the nature, components and features to ensure food security, conditions of quantitative and qualitative content of the food market in view of the potential solvency of the population. The influence of import dependence in filling food market. Indicated connection with the norms of food consumption per capita.

Keywords: food safety, foodstuffs, sufficientness of consumption of products.